

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра загальної та клінічної психології

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

Психологія взаємодії

підготовки магістра

спеціальності А4 Середня освіта

**предметної спеціальності А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна
література)**

спеціалізації А4.021 Англійська мова та зарубіжна література

**освітньо-професійної програми Середня освіта. Англійська мова та
зарубіжна література**

Луцьк–2025

Силабус освітнього компонента «ПСИХОЛОГІЯ ВЗАЄМОДІЇ» підготовки магістра, галузі знань А Освіта, спеціальності А4 Середня освіта, предметної спеціальності А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література), спеціалізації А4.021 Англійська мова та зарубіжна література за освітньою програмою Середня освіта. Англійська мова та зарубіжна література.

Розробник:

Малімон Людмила Яківна, декан факультету психології, кандидат психологічних наук, професор, професор кафедри загальної та клінічної психології

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Шелудченко С. Б.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри загальної та клінічної психології (протокол № 1 від 28.08.2025 р.)

Завідувач кафедри:

Журавльова О. В.

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1 (денна / заочна форма навчання)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна/заочна форма навчання	А Освіта	Нормативний
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>	А4 Середня освіта	Рік навчання 1
	А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література)	Семестр 1-й
	А4.021 Англійська мова та зарубіжна література	Лекції 10 / 4 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Середня освіта. Англійська мова та зарубіжна література.	Практичні (семінарські) 24 / 6 год.
	Магістр	Самостійна робота 50 / 68 год.
		Консультації 6 / 12 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я та по батькові *Малімон Людмила Яківна*

Науковий ступінь *кандидат психологічних наук*

Вчене звання *професор*

Посада *декан факультету психології, професор кафедри загальної та клінічної психології*

Контактна інформація *Malimon.Ludmila@vnu.edu.ua*

Аудиторні заняття проводяться за розкладом: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi-bin/timetable.cgi>.

Очні консультації: в день проведення лекцій / семінарських занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на електронну скриньку, зазначену в силабусі.

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація освітнього компонента.

Освітній компонент «Психологія взаємодії» забезпечує цикл загальної підготовки магістрів галузі знань А Освіта, спеціальності А4 Середня освіта і спрямований на формування сукупності теоретичних знань та практичних навичок, пов'язаних із розумінням психологічних основ ефективної комунікації та налагодження продуктивної взаємодії в освітньому середовищі.

Зміст ОК передбачає ознайомлення здобувачів вищої освіти із сучасними технологіями взаємодії загалом та побудовою ефективних комунікаційних мереж в організації зокрема, психологічними засадами управлінської взаємодії та взаємодії в команді, формування сприятливої організаційної культури з метою забезпечення психологічного благополуччя і збереження психічного здоров'я персоналу освітніх організацій.

ОК спрямований на розвиток комунікативних компетенцій як основи ефективної взаємодії,

формування та вдосконалення умінь та навичок створювати безпечний освітній простір та вибудовувати продуктивну взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу, долати комунікативні бар'єри, аналізувати причини виникнення ймовірних конфліктів та застосовувати ефективні технології їх профілактики та подолання, розпізнавати маніпуляції й запобігати організаційному мобінгу у професійній діяльності.

Велика увага у процесі вивчення ОК приділяється практичній складовій, яка передбачає першочергово розвиток здатності до самоаналізу й рефлексії своїх комунікативних та лідерських преференцій, труднощів та перешкод в комунікації та взаємодії, а також усвідомлення зон особистісного та професійного розвитку, розбудови індивідуальних та професійних комунікативних мереж, розширення соціального капіталу й активізації особистісних ресурсів розвитку лідерського потенціалу, емоційного інтелекту, навичок активного слухання, уміння застосовувати ефективні комунікативні прийоми у процесі взаємодії.

Програмою ОК передбачені лекційні і практичні заняття, на яких будуть інтенсивно застосовуватися інтерактивні, тренінгові форми роботи: психодіагностика, робота в парах і малих групах, моделювання і вирішення проблемних ситуацій (кейс-стади) тощо. Окрім аудиторних занять, програма включає значний обсяг самостійної роботи з метою опрацювання теоретичних джерел і виконання самостійних практичних завдань.

Об'єктом є психологічні основи та закономірності ефективної комунікації і продуктивної взаємодії в освітньому середовищі. **Предмет** – методи, прийоми, технології та практичні навички, спрямовані на формування здатності створювати безпечний освітній простір, будувати продуктивну взаємодію з учасниками освітнього процесу та забезпечувати психологічне благополуччя.

2. Пререквізити/постреквізити.

Для освоєння освітнього компонента «Психологія взаємодії» використовують базові знання з загальної, соціальної, вікової та педагогічної психології, а також такі ОК, як «Загальна педагогіка», «Освітній менеджмент».

До постреквізитів належать такі освітні компоненти, як «Переддипломна педагогічна практика», «Публічний захист кваліфікаційної роботи» та «Комплексний кваліфікаційний іспит зі спеціальності».

3. Мета і завдання освітнього компонента. Метою викладання ОК «Психологія взаємодії» є формування у здобувачів освіти системи теоретичних знань та практичних навичок, пов'язаних із розумінням психологічних основ ефективної комунікації та налагодження продуктивної взаємодії в освітньому середовищі. Ефективному викладанню освітнього компонента слугує комплекс **методів**, зокрема словесні (розповідь, пояснення, лекція, бесіда, навчальна дискусія, диспут); наочні (спостереження, демонстрування, ілюстрування); практичні та інтерактивні (практична робота, психодіагностика, дидактична гра, технологія кейсів).

4. Компетентності. Програмні результати навчання. Softskills. Після вивчення нормативного освітнього компонента «Психологія взаємодії» здобувачі освіти отримають знання щодо особливостей комунікації з усіма учасниками освітнього процесу, сформують та вдосконалять уміння та навички створювати безпечний інклюзивний освітній простір та вибудовувати продуктивну взаємодію, вирішувати конфлікти і запобігати булінгу та мобінгу в освітньому середовищі. Наслідком вивчення ОК буде розвиток таких **softskills**, як здатність ефективно комунікувати й вести публічну полеміку, працювати в команді й формувати інклюзивний позитивний мікроклімат в учнівському й педагогічному колективах, формувати стратегії особистісного і професійного розвитку на основі продуктивної рефлексії своїх потенційних преференцій. Здобувачі освіти набудуть таких загальних і фахових компетентностей та компетентностей предметної спеціальності, а саме:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі та практичні проблеми у професійній педагогічній діяльності, процесі навчання англійської мови та

зарубіжної літератури, а також самоосвіти, що передбачає дослідницьку та інноваційну діяльність і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність діяти відповідально та свідомо на засадах поваги до прав людини, виявляти повагу та цінувати українську культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві.

Фахові компетентності (ФК), спільні для всіх предметних спеціальностей

ФК1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

ФК3. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

ФК5. Здатність використовувати ефективні шляхи мотивації здобувачів освіти до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку.

ФК6. Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

ФК7. Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

ФК9. Здатність розвивати в здобувачів освіти критичне мислення, формувати ціннісні ставлення.

ФК 11. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості учнів; аспекти емоційно-етичної компетентності, компетентності педагогічного партнерства щодо спілкування зі здобувачами.

Компетентності предметної спеціальності (ПК)

ПК1. Здатність проєктувати безпечне освітнє середовище, освітні програми й індивідуальні освітні маршрути здобувачів освіти з англійської мови та зарубіжної літератури.

ПК2. Здатність здійснювати науково-педагогічне спілкування в освітній галузі, планувати і проводити навчальні заняття та виховні заходи з англійської мови та зарубіжної літератури у закладах загальної середньої освіти, в тому числі за умов дистанційного та змішаного навчання.

Опанування змісту освітнього компонента дозволяє отримати такі програмні результати навчання:

РН1. *Демонструє* вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.

РН4. *Формулює* наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструє навички їх критичного аналізу, генерує нові ідеї, аргументує можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність.

РН7. *Описує* показники якості педагогічної діяльності, аналізує можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, обирає ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

РН9. *Називає й аналізує* шляхи мотивації здобувачів освіти до саморозвитку, демонструє вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності.

РН10. *Демонструє* уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу.

РН11. *Знає та дотримується* умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

РН12. Демонструє здатність діяти автономно і в команді.

РН14. Визначає і враховує в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості учнів; аспекти емоційно-етичної компетентності, компетентності педагогічного партнерства щодо спілкування зі здобувачами.

Програмні результати навчання для предметної спеціальності (ПРН)

ПРН2. Обирає методи і прийоми навчання англійської мови і зарубіжної літератури і контролю навчальних досягнень здобувачів освіти відповідно до цілей і завдань освітнього процесу; оцінює навчальні матеріали та адаптує їх до конкретного освітнянського контексту, створює навчально-методичне забезпечення для проведення занять з англійської мови і зарубіжної літератури.

ПРН3. Здійснює міжкультурну комунікацію і долає міжкультурні бар'єри на основі знання особливостей, цінностей, властивих культурам англійськомовних країн; знання основних відмінностей концептуальної і мовної картини світу носіїв англійської мови; знання світоглядних засад, ментальних особливостей та культурних характеристик.

ПРН5. Взаємодіє зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використовує практичний досвід і мовно-літературний контекст для реалізації цілей освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Softskills:

Комунікація: Вміння чітко та ефективно висловлювати свої думки усно та письмово, слухати інших, вести переговори та будувати відносини.

Критичне мислення: Здатність аналізувати інформацію, оцінювати аргументи, розв'язувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення.

Креативність: Вміння генерувати нові ідеї, знаходити нестандартні рішення та адаптуватися до змін.

Лідерство: Здатність мотивувати, надихати та вести за собою команду, приймати відповідальні рішення та досягати спільних цілей.

Робота в команді: Вміння співпрацювати з іншими, ефективно розподіляти обов'язки, вирішувати конфлікти та досягати спільного результату.

Емоційний інтелект: Здатність розуміти та управляти своїми емоціями та емоціями інших, будувати позитивні відносини та вирішувати конфлікти.

Управління часом: Вміння планувати та організовувати свій час, розставляти пріоритети та дотримуватися дедлайнів.

Адаптивність: Здатність швидко пристосовуватися до нових умов, ситуацій та вимог.

Вирішення проблем: Вміння ідентифікувати проблеми, аналізувати їх причини, знаходити та впроваджувати рішення.

Впевненість у собі: Віра у власні сили та можливості, здатність до самопрезентації та відстоювання своєї точки зору.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього (год.)	Лек. (год.)	Сем./ практ., (год.)	Сам. роб. (год.)	Конс. (год.)	Форми контролю /бали
Змістовий модуль 1. Психологічні основи ефективної комунікації та взаємодії в освітньому середовищі						
Тема 1. Міжособистісна комунікація як основа ефективної взаємодії. Комунікативна компетентність суб'єктів освітнього процесу.	12	2	2	6	2	ДС, ТР, Т, РЗ/К 2x5=10 балів

Тема 2. Комунікативні бар'єри, їх види та способи подолання.	10	2	2	6		ТР, Т, РЗ/К 5 балів
Тема 3. Етика організаційної взаємодії. Етичні дилеми в освітній діяльності. Академічна доброчесність суб'єктів освітнього процесу.	10		4	6		ДС, ТР, Т, РЗ/К 2x5=10 балів
Тема 4. Комунікація та взаємодія в команді. Емоційний інтелект як чинник ефективної командної взаємодії.	14	2	4	6	2	ДС, ТР, Т, РЗ/К 2x5=10 балів
Практичні (індивідуальні) завдання						ІНДЗ/ІРС 4x5=20 балів
Разом за змістовим модулем 1	46 год	6 год	12 год	24 год	4 год	55 балів
Змістовий модуль 2. Психологія управлінської взаємодії і розвиток організаційної культури						
Тема 5. Лідерство та керівництво в організації. Особливості управлінської взаємодії та проявів лідерства в освітньому процесі.	14	2	4	8		ДС, ТР, Т, РЗ/К 2x5=10 балів
Тема 6. Безконфліктна взаємодія та створення інклюзивного простору в освітньому закладі. Взаємодія в учнівському колективі: профілактика та запобігання булінгу та організаційному мобінгу.	16		4	10	2	ДС, ТР, Т, РЗ/К 2x5=10 балів
Тема 7. Психологічне благополуччя та психічне здоров'я суб'єктів освітнього процесу в умовах війни. Профілактика та запобігання розвитку професійного стресу та емоційного вигорання персоналу освітньої організації.	14	2	4	8		ДС, ТР, Т, РЗ/К 2x5=10 балів
Практичні (індивідуальні) завдання						ІНДЗ/ІРС 3x5=15 балів
Разом за змістовим модулем 2	44 год	4 год	12 год	26 год	2 год	45 балів
Разом: всього годин / балів	90	10 год	24 год	50 год	6 год	100 балів
Форма контролю	залік					100 балів

Таблиця 3 (заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього (год.)	Лек. (год.)	Сем./ практ., (год.)	Сам. роб. (год.)	Конс. (год.)	Форми контролю /бали
Змістовий модуль 1. Психологічні основи ефективної комунікації та взаємодії в освітньому середовищі						
Тема 1. Міжособистісна комунікація як основа ефективної	14	2		10	2	ДС, СР

взаємодії. Комуникативна компетентність суб'єктів освітнього процесу.						10 балів
Тема 2. Комуникативні бар'єри, їх види та способи подолання.	12			10	2	СР 5 балів
Тема 3. Етика організаційної взаємодії. Етичні дилеми в освітній діяльності. Академічна доброчесність суб'єктів освітнього процесу.	14		2	10	2	ТР, СР 10 балів
Тема 4. Комунікація та взаємодія в команді. Емоційний інтелект як чинник ефективної командної взаємодії.	14		2	10	2	ТР, СР 10 балів
Практичні (індивідуальні) завдання						ІНДЗ/ІР 4x5=20 балів
Разом за змістовим модулем 1	54 год	2 год	4 год	40 год	8 год	55 балів
Змістовий модуль 2. Психологія управлінської взаємодії і розвиток організаційної культури						
Тема 5. Лідерство та керівництво в організації. Особливості управлінської взаємодії та проявів лідерства в освітньому процесі.	12	2		8	2	ДС, СР 10 балів
Тема 6. Безконфліктна взаємодія та створення інклюзивного простору в освітньому закладі. Взаємодія в учнівському та педагогічному колективах: профілактика та запобігання булінгу та організаційному мобінгу.	13		2	10	1	ТР, СР 10 балів
Тема 7. Психологічне благополуччя та психічне здоров'я суб'єктів освітнього процесу в умовах війни. Профілактика та запобігання розвитку професійного стресу та емоційного вигорання персоналу освітньої організації.	11			10	1	СР 10 балів
Практичні (індивідуальні) завдання						ІНДЗ/ІРС 3x5=15 балів
Разом за змістовим модулем 2	36 год	2 год	2 год	28 год	4 год	45 балів
Разом: всього годин / балів	90	4 год	6 год	68 год	12 год	100 балів
Форма контролю	залік					100 балів

Форми контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, ТР – тренінг, Т – тести, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/СР – індивідуальне завдання/самостійна робота.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувача освіти є основним засобом засвоєння навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Самостійна робота включає:

- опрацювання теоретичних основ матеріалу, що обговорювався на лекціях. Перевірка здійснюється під час семінарів та практичних / тренінгових занять.

- підготовку до практичних / тренінгових занять, яка включає теоретичне опрацювання окремих тем або питань, що попередньо не обговорювались на лекціях та семінарах. Перевірка здійснюється під час практичних занять і оцінюється відповідною кількістю балів.

- індивідуальну роботу, яка передбачає психодіагностику й підготовку звіту за результатами самооцінювання й самоаналізу. Перевірка та обговорення результатів здійснюється під час практичних та тренінгових занять і оцінюється відповідною кількістю балів.

Самостійна робота здобувачів освіти спрямована на засвоєння теоретичного матеріалу та розвиток здатності до самоаналізу й рефлексії, усвідомлення своїх преференцій та зон розвитку в питаннях ефективної комунікації та взаємодії загалом та у сфері професійної діяльності зокрема. У процесі підготовки теоретичних питань та виконання діагностичних методик, а також обговорення тем і отриманих результатів на практичних/тренінгових заняттях здобувачі освіти матимуть змогу визначити свої сильні і слабкі сторони і напрацювати індивідуальні / групові програми розвитку / вдосконалення певних індивідуально-психологічних якостей та/чи поведінкових стратегій, які впливають на ефективність комунікації та взаємодії.

Теми, питання для самостійної підготовки, завдання та діагностичні методики подано у «Методичних рекомендаціях для самостійної роботи та виконання практичних завдань» і відображено у таблиці 3.

Таблиця 4

Перелік тем, питань та завдань для самостійного опрацювання, діагностичних методик для самоаналізу

№ з/п	Тема	Перелік питань / завдань для самостійного опрацювання	Перелік діагностичних методик (на вибір)	К-сть год, денна форма	К-сть год, заочна форма
1.	Побудова профілю характерологічних властивостей працівника, які впливають на його взаємодію у професійному середовищі	1. Охарактеризуйте особливості комунікативної взаємодії в організації (вертикальна / горизонтальна; формальна / неформальна). Яка роль та особливості неформальних комунікацій в організації? 2. Охарактеризуйте організаційні чинники, що впливають на якість комунікації та взаємодії. 3. Визначте індивідуально-психологічні характеристики особистості, які важливі для ефективної комунікації та взаємодії. 4. Поясніть значення термінів: особистісна спрямованість, егоцентризм, ригідність, консерватизм, негативізм, конформізм.	Методика визначення характерологічних особливостей особистості, які впливають на комунікацію та взаємодію	6 год	8 год
2.	Дослідження комунікативних бар'єрів в організації	1. В чому сутність комунікативного бар'єру як одного із різновидів психологічного бар'єру? 2. Назвіть основні види комунікативних бар'єрів в організації. 3. Які об'єктивні та суб'єктивні чинники впливають на виникнення комунікативних бар'єрів в організаціях?	1. Анкета «Комунікативні бар'єри в організації»	6 год	10 год

		4. Охарактеризуйте комунікативні бар'єри, обумовлені індивідуально-психологічними, соціально-професійними та соціально-демографічними особливостями учасників комунікації. 5. Опишіть методи діагностики та подолання комунікативних бар'єрів в організації.			
3.	Етика професійної взаємодії та особистісна комунікативна ефективність	1. Визначте базові психологічні засади готовності до співпраці й співтворчості як основи професійної взаємодії. 2. Охарактеризуйте роль світоглядних установок, ціннісних орієнтацій, его-ідентичності, самооцінки, мотивації та спрямованості особистості у побудові ефективної взаємодії. 3. Опишіть механізми психологічного захисту, які прямо або опосередковано впливають на ефективність професійної взаємодії. 4. Опишіть «перешкоди» у встановленні емоційних контактів як чинника взаємодії.	1. Методика визначення загальної та соціальної ефективності М. Шеєра, Дж. Маддукс (адаптація А. Боярцевої) 2. Тест-вправа «Мої взаємовідносини з оточуючими» 3. Методика діагностики «перешкод» у встановленні емоційних контактів за В.В. Бойком. 4. Методика діагностики домінуючої стратегії психологічного захисту у спілкуванні за В.В. Бойком	6 год	10 год
4.	Взаємодія в команді. Командні ролі. Емоційний інтелект як чинник ефективної командної взаємодії	1. Охарактеризуйте особливості командної взаємодії 2. На основі психодіагностики визначте основні чинники ефективності/неефективності командної взаємодії 3. Опишіть поняття «командна роль», охарактеризуйте специфіку командних ролей за Р. Белбіним; проаналізуйте індивідуальні домінуючі командні ролі та свою самоефективність як члена команди. 4. Визначте власні сильні сторони та зони розвитку емоційного інтелекту; розробіть індивідуальну програму його вдосконалення.	1. Методика «Аналіз командної роботи в організації» 2. Тест «Ролі в команді» (тест Белбіна) 3. Методика Холла «Діагностика емоційного інтелекту»	6 год	10 год
5.	Особливості управлінської взаємодії. Розвиток	1. Розкрийте зміст понять «стиль управління» та «управлінська роль». Які стилі управління та управлінські ролі керівника вам відомі?	1. Методика дослідження взаємостосунків адміністрації і	8 год	10 год

	лідерського потенціалу особистості	2. Співставте поняття «керівництво» та «лідерство». Визначте спільні та відмінні риси лідерства та керівництва. 3. У чому відмінність сучасного розуміння лідерства від традиційних концепцій лідерства? 4. Охарактеризуйте роль лідерства як основи ефективної управлінської взаємодії.	колективу 2. Методика: самооцінка лідерських преференцій		
6.	Особливості конфліктної взаємодії та індивідуальної поведінки в конфлікті	1. Опишіть індивідуально-психологічні характеристики людини, які впливають на її поведінку в конфлікті. 2. Проаналізуйте особливості індивідуальних стратегій поведінки людини в конфліктній ситуації. 3. Охарактеризуйте «саботажники» спілкування, які потенційно є конфліктогенами. 4. Опишіть особливості раціональної (конструктивної) / руйнівної (деструктивної) поведінки в конфлікті. 5. Запропонуйте заходи для запобігання конфліктів та способи управління організаційними конфліктами.	1. Методика дослідження стилю поведінки в конфлікті К.Томаса (адаптація Н.В. Гришиної). 2. Методика дослідження деструктивної (руйнівної) поведінки 3. Методика самооцінки раціональної поведінки в конфлікті 4. Методика самооцінки «мудрої поведінки» в конфлікті	8 год	10 год
7.	Психічне здоров'я особистості. Професійне вигорання менеджерів та персоналу організації	1. Опишіть структуру психологічного благополуччя особистості за Ріфф. 2. Охарактеризуйте стадії та особливості прояву симптомів «професійного вигорання». 3. Опишіть методи профілактики і подолання синдрому «професійного вигорання» в освітніх організаціях. 4. Запропонуйте індивідуальну та групову програму для профілактики і подолання синдрому «професійного вигорання» в організаціях. 5. Окресліть основні напрями забезпечення психологічного здоров'я менеджерів та педагогічних працівників освітніх організацій в умовах війни.	1. Шкала психологічного благополуччя Ріфф (адаптація Шевеленкової – Фесенко) 2. Методика діагностики рівня «емоційного вигорання» В.В. Бойка	10 год	10 год
Всього самостійної роботи по ОК				50 год	68 год

IV. Політика ОК

Політика щодо оцінювання

На початку вивчення освітнього компонента викладач ознайомлює здобувачів з метою і завданнями освітнього компонента; видами робіт та критеріями їх оцінювання; з політикою оцінювання та перескладання; з особливостями рейтингової системи; з політикою відвідування занять; з принципами академічної доброчесності (детально за покликанням: [Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки](#)); з особливостями отримання різних видів освіти.

За наявності об'єктивних причин, наприклад, в умовах карантинних обмежень або ж хвороби здобувача (чи здобувача з особливими освітніми потребами), працевлаштування, міжнародного стажування, за умов певних сімейних обставин тощо, здобувач може оформити індивідуальний план, і навчання у такому випадку відбувається за погодженим графіком з використанням технологій дистанційного навчання відповідно до [Положення про організацію освітнього процесу здобувачів освіти за індивідуальним графіком навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#).

Оцінювання здійснюється згідно з [Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки](#). Форма підсумкового контролю – *залік*. Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувачів освіти (шкала від 0 до 100 балів).

Освітній компонент складається з двох змістових модулів. Враховуючи практико-орієнтований характер освітнього компонента, його вивчення передбачає виконання індивідуальних практичних завдань на основі психодіагностики, що передбачає підготовку звіту, а також розробку рекомендацій / індивідуальних і/або групових програм розвитку відповідно до визначених тем.

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за участь в обговореннях на семінарських заняттях, роботу на практичних / тренінгових заняттях, та виконання практичних завдань на основі індивідуальної психодіагностики.

Якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), він має виконати відповідні завдання за пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості, при цьому здача заліку передбачає попереднє виконання запланованих у курсі завдань відповідно до визначених тем. Максимальна кількість балів на заліку під час ліквідації академічної заборгованості становить 100 балів.

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента (відповідно до [Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки](#)).

Здобувачам освіти може бути зараховано результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні (фахові) курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування регулюється [Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки](#) і рішенням науково-методичної комісії факультету. Бали додаються за умови представлення здобувачами освіти документів (сертифікатів, свідоцтв тощо), що засвідчують отримані результати та відповідають тематиці, обсягу та результатам навчання.

Критерії поточного оцінювання знань:

Поточний контроль проводиться на кожному занятті. Поточний контроль передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу), участь у дискусіях, груповій роботі, тренінгах, під час роботи на практичних заняттях. За накопичувальною системою магістр має отримати максимально 100 балів за ОК. Кожне заняття (інтерактивна лекція / участь в дискусії, семінарське заняття, практичне заняття + участь у тренінгу; індивідуальна практична психодіагностична робота + оформлення звіту з підготовкою рекомендацій і/або програм саморозвитку) оцінюється за 5-ти бальною системою (за 1 модуль здобувач освіти може набрати 55 балів; за 2 модуль – 45 балів, всього 100 балів за ОК). Бали поточного оцінювання знань здобувачів освіти залежать від: повноти розкриття питання, цілісності, системності самостійної роботи, вміння формулювати висновки за результатами психодіагностики тощо. Якщо здобувач освіти не виступав на практичному занятті /не виконував заплановані практичні роботи або не підготувався до них, його активність оцінюється в 0 балів.

Критерії оцінювання:**Критерії оцінювання підготовки до та виконання завдань на практичному занятті**

Таблиця 5

Кількість балів	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти
5 балів	Здобувач виконує завдання у повному обсязі, змістовий компонент відповідає усім сформульованим питанням; здобувач аргументує власну точку зору, проявляє творчий підхід до розв'язання задач, застосовує новітні прийоми та технології, проявляє високий рівень оволодіння матеріалом і термінологією, застосовує м'які навички під час роботи на занятті.
4 бали	Здобувач виконує завдання у повному обсязі, змістовий компонент відповідає усім сформульованим питанням, проте допускає окремі помилки у процесі інтерпретації матеріалу; здобувач аргументує власну точку зору у розв'язанні задач, застосовує новітні прийоми та технології, проявляє достатньо високий рівень оволодіння матеріалом і термінологічним глосарієм, застосовує м'які навички на занятті.
3 бали	Здобувач виконує завдання у неповному обсязі, змістовий компонент частково відповідає усім сформульованим питанням; здобувач допускає помилки у процесі інтерпретації матеріалу, володіє недостатніми навичками аргументації власної точки зору у розв'язанні задач, застосовує традиційні прийоми та технології, проявляє середній рівень оволодіння матеріалом і термінологією та м'якими навичками при роботі на занятті.
2 бали	Здобувач виконує завдання у неповному обсязі, змістовий компонент частково або майже не відповідає усім сформульованим питанням; здобувач припускається помилок у процесі інтерпретації матеріалу; володіє початковими навичками аргументації власного підходу у розв'язанні задач, застосовує традиційні прийоми та технології, проявляє низький рівень оволодіння матеріалом, термінологією та м'якими навичками під час роботи на занятті.
1 бал	Здобувача освіти володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Вирішення конфліктних ситуацій

За умови виникнення конфліктних ситуацій, здобувач освіти та викладач керуються [Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки](#), пункт 5 «Врегулювання конфліктів у навчальному процесі».

Політика викладача щодо здобувача освіти

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватись вимог чинного законодавства України, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку ВНУ імені Лесі Українки, загально-прийнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття; списування. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають усі лекції і практичні заняття ОК.

Політика щодо академічної доброчесності

Політика, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності у Волинському національному університеті імені Лесі Українки знайшли своє відображення у [Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки](#)) Вимоги до академічної доброчесності визначаються [«Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів,](#)

[науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки](#)».

Під час навчання здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися здобувачі освіти під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Виконані здобувачами освіти завдання мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями з опорою на представлені зразки оформлення психодіагностичних документів. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування незалежно від масштабів плагіату чи обману. Перевірка здійснюється з допомогою системи Strike Plagiarism.

Під час оцінювання результатів навчання здобувачі освіти не користуються забороненими засобами (мобільний телефон, планшет, конспект, навчальна література, інші джерела інформації, в тому числі Інтернет-ресурси), самостійно виконують запропоновані завдання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

V. Підсумковий контроль

На залік виносяться основні питання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

VI. Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з формою контролю – залік

Таблиця 6

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 - 100	Зараховано
82 - 89	
75 - 81	
67 - 74	
60 - 66	
1 - 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Питання на залік

1. Опишіть структуру комунікативного процесу і типи комунікацій в організації.
2. Охарактеризуйте комунікації між рівнями організації (вертикальна структура) та різними підрозділами (горизонтальна структура).
3. Яка роль та особливості неформальних комунікацій в організації?
4. Охарактеризуйте організаційні чинники, що впливають на якість комунікації та взаємодії.
5. Опишіть особливості зворотнього зв'язку та правила активного слухання.
6. Визначте механізми та умови ефективності переконання. Правила переконання.
7. Визначте індивідуально-психологічні характеристики особистості, які важливі для ефективної комунікації та взаємодії.

8. Охарактеризуйте психологічні основи впливу засобів масових комунікацій. Специфіка масової комунікації.
9. Охарактеризуйте особливості комунікації в електронних мережах. Зміна емоційного стану та Я-концепції в електронній комунікації.
10. Опишіть психологічні особливості комунікації та взаємодії в освітньому середовищі.
11. Поясніть значення термінів: особистісна спрямованість, егоцентризм, ригідність, консерватизм, негативізм, конформізм.
12. Опишіть складові організаційної етики: організаційні цінності, етичні норми службових стосунків, етичний (моральний) соціально-психологічний клімат організації.
13. Охарактеризуйте поняття доброчесність (у тому числі академічної доброчесності) як етичної норми взаємодії в освітньому середовищі.
14. Обґрунтуйте важливість професійної ідентичності як основи етичної поведінки в організації.
15. В чому сутність комунікативного бар'єру як одного із різновидів психологічного бар'єру?
16. Назвіть основні види комунікативних бар'єрів в організації.
17. Які об'єктивні та суб'єктивні чинники впливають на виникнення комунікативних бар'єрів в організаціях?
18. Охарактеризуйте комунікативні бар'єри, обумовлені індивідуально-психологічними, соціально-професійними та соціально-демографічними особливостями учасників комунікації.
19. Опишіть методи діагностики та подолання комунікативних бар'єрів в організації.
20. Охарактеризуйте чинники ефективності професійної взаємодії
21. Опишіть стилі спілкування як чинник ефективності професійної взаємодії
22. Визначте базові психологічні засади готовності до співпраці й співтворчості як основи професійної взаємодії у спілкуванні.
23. Охарактеризуйте роль світоглядних установок, ціннісних орієнтацій, его-ідентичності, самооцінки, мотивації та спрямованості особистості у побудові ефективної взаємодії
24. Опишіть механізми психологічного захисту, які прямо або опосередковано впливають на ефективність професійної взаємодії.
25. Охарактеризуйте причини, види та особливості запобігання організаційному мобінгу.
26. Визначте чинники, які впливають на взаємодію в учнівському середовищі.
27. Охарактеризуйте причини, види та особливості запобігання булінгу в учнівському колективі.
28. Визначте спільні та відмінні характеристики групи і команди. Опишіть етапи становлення групи як команди
29. Охарактеризуйте особливості командної взаємодії
30. Визначте основні чинники ефективності/неефективності командної взаємодії
31. Визначте особливості керівництва/лідерства в командній роботі
32. Опишіть поняття «командна роль», охарактеризуйте специфіку командних ролей за Белбіним.
33. Дайте визначення поняттю «емоційний інтелект», обґрунтуйте його важливість для продуктивної взаємодії
34. Охарактеризуйте структуру емоційного інтелекту.
35. Запропонуйте основні напрями розвитку емоційного інтелекту особистості
36. Охарактеризуйте специфіку управлінської взаємодії.
37. Розкрийте зміст понять «стиль управління» та «управлінська роль». Які стилі управління та управлінські ролі керівника вам відомі?
38. Опишіть психологічні типи керівників та фактори формування певного типу керівника.
39. Опишіть гендерні особливості менеджменту та психологічні проблеми становлення жінки-керівника. Феномен “невидимої стелі”.
40. Опишіть псевдоавторитети, їх види та причини виникнення. Регресивний розвиток керівника та причини неуспішного керівництва.

41. Визначіть детермінанти та механізми розвитку особистості керівника.
42. Співставте поняття «керівництво» та «лідерство». Визначіть спільні та відмінні риси лідерства та керівництва
43. У чому відмінність сучасного розуміння лідерства від традиційних концепцій лідерства?
44. Охарактеризуйте роль лідерства як основи ефективної управлінської взаємодії.
45. Охарактеризуйте основні підходи до аналізу організаційних конфліктів у зарубіжній та вітчизняній психології.
46. Опишіть види організаційних конфліктів залежно від критеріїв, що лежать в основі класифікації.
47. Які основні причини виникнення конфліктів в організації?
48. В чому полягають позитивні та негативні функції організаційних конфліктів?
49. Опишіть індивідуально-психологічні характеристики людини, які впливають на її поведінку в конфлікті.
50. Проаналізуйте особливості індивідуальних стратегій поведінки людини в конфліктній ситуації.
51. Охарактеризуйте «саботажники» спілкування, які потенційно є конфліктогенами.
52. Опишіть особливості раціональної (конструктивної) / руйнівної (деструктивної) поведінки в конфлікті.
53. Запропонуйте заходи для запобігання конфліктів та способи управління організаційними конфліктами.
54. Розкрийте суть понять «психологічне здоров'я», «психічне здоров'я» та чинники його збереження в організаціях.
55. Визначіть особливості психічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах війни.
56. Розкрийте сутність синдрому «професійного вигорання» та його взаємозв'язку з професійним стресом.
57. Охарактеризуйте стадії та особливості прояву симптомів «професійного вигорання».
58. Опишіть методи профілактики і подолання синдрому «професійного вигорання» в освітніх організаціях.
59. Запропонуйте індивідуальну та групову програму для профілактики і подолання синдрому «професійного вигорання» в організаціях.
60. Окресліть основні напрями забезпечення психологічного здоров'я менеджерів та педагогічних працівників освітніх організацій в умовах війни.

Рекомендована література та інтернет-ресурси

Методичне забезпечення ОК

1. Малімон Л.Я. Психологія взаємодії: методичні рекомендації до забезпечення самостійної роботи та виконання практичних завдань. Луцьк. 2023. 64 с.
2. Малімон Л.Я. Психологія взаємодії: методичні вказівки щодо підготовки до семінарських занять. Луцьк, 2023. 12 с.

Основна

1. Бакаленко О. А. Психологія управління : навч. посіб. Харків: ХНУРЕ, 2020. 120 с.
URL: https://www.researchgate.net/publication/340080478_Psihologia_upravlinna
2. Ільїна Н. М. Конфлікти в загальноосвітній школі. Навчальний посібник. Суми, 2023. 183 с.
3. Зливков В., Лукомська С. Діти війни: теоретико-методичні і практичні аспекти психологічної допомоги: Навч. пос. Київ-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2022. 95 с.
4. Карамушка Л. М., Креденцер О. В., Терещенко К. В. Психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості: монографія; за ред. Л. М. Карамушки. Київ-Львів: Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 278 с. URL: [http://psychology-naes-ua.institute/userfiles/files/Karamushka%20\(1\).pdf](http://psychology-naes-ua.institute/userfiles/files/Karamushka%20(1).pdf)
5. Карамушка Л. М., Шевченко А. М. Забезпечення психологічного здоров'я менеджерів та педагогічних працівників освітніх організацій в умовах Нової української

школи: навчально-методичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2022. 157 с.

6. Карамушка, Л. (2022). Психічне здоров'я персоналу організацій в умовах війни: основні вияви та ресурси. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 3(67), 124–133. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-67-124-133>

7. Карамушка, Л. «Healthy organizations»: сутність, основні напрямки та методи активності для забезпечення психічного здоров'я персоналу. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2021. № 2/3. С. 40–49.

8. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я: сутність, основні детермінанти, стратегії та програми забезпечення. *Психологічний часопис = Psychological journal : зб. наук. пр. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – Київ, 2021. – Т. 7, ч. 5. – С. 26–37.*

9. Коберник Іванна, Краснова Катерина (2019). Ефективні комунікації для освітніх управлінців. Посібник. Київ. 74 с. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/efektyvni-komunikatsii-posibnyk-final-preview-20-12.pdf>

10. Комунікації в освіті: історія, теорія, практика / За ред. О. Гомотюк. Тернопіль, 2020. 207 с.

11. Корольчук М. С. Корольчук В. М., Березовська Л. І. Професійне вигорання працівників освіти : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 304 с.

12. Методики дослідження психічного здоров'я та благополуччя персоналу організацій: психологічний практикум. Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К. В. Терещенко, В. І. Лагодзінська, В. М. Івкін, О. С. Ковальчук; за ред. Л. М. Карамушки. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 76 с.

13. Нежинська О. О. Лідерство та керівництво: *Психологічний дискурс*. 2020. 264 с.

14. Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми: збірник матеріалів наукових доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 22 квітня 2022 року). Київ, 2022. 230 с. URL: <https://fdotadotr.wordpress.com>

15. Рубенштейн Д. Бути лідером: мудрість від тих, хто змінив правила гри. 2021. 448 с.

16. Як побудувати ефективні комунікації: інструкція для освітян (2018). URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-pobuduvaty-efektyvni-komunikatsiyi-instruktsiya-dlya-osvityan/>

Додаткова

1. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я особистості під час війни: як його зберегти та підтримати: Метод. рекомендації. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2022. 52 с. <https://www.academia.edu>

2. Карамушка, Л. (2022). Психічне здоров'я персоналу організацій в умовах війни: основні вияви та ресурси. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 3(67), 124–133. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-67-124-133>

3. Карамушка Л.М., Креденцер О.В., Терещенко К.В., Івкін В.М., Лагодзінська В.І., Ковальчук О.С. (2019). Зміст, основні характеристики організаційної культури освітніх організацій та її спеціальні функції в умовах соціальної напруженості. *Актуальні проблеми психології*. Том І. Випуск 51. URL: https://lib.iitta.gov.ua/718711/1/Ivkin%2051_2019.pdf

4. Карамушка, Л., Креденцер, О., Терещенко, К., Лагодзінська В. Івкін В., Ковальчук О.С. Особливості психічного здоров'я персоналу освітніх та наукових організацій в умовах війни. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 1 (25). С.62-74. DOI:<https://doi.org/10.31108/2.2022.1.25.7>

5. Кокун О. М., Мороз В. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Теорія і практика управління страхом в умовах бойових дій: метод. посібник. Київ-Одеса: Фенікс, 2022. 88 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730971>

6. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти / За наук. ред. Л. М. Карамушки. Київ: Фірма «ІНКОС», 2005. С.223-252.

7. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації: навчальний посібник [2-ге вид., перероб. і доп.]. Вінниця, 2016. 150 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Pryschak_Mykola/Psykholohiia_upravlinnia_v_orhanizatsii.pdf
8. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
9. Шевченко А. М. (2019). Комплекс методик для дослідження психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій. Організаційна психологія. Економічна психологія, 2-3, 109-118.

Інформаційні ресурси

1. Онлайн-курс: EDERA-SMARTOSVITA: EC101 Ефективні комунікації для освітніх управлінців. URL: https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EDERA-SMARTOSVITA+EC101+EC101/about?fbclid=IwAR1SW1jSC02LNa-hsrnc5VtYx0lPh3Q34rnrRoNt_9sUn_YCsVFmAhKRRck
2. Платформа онлайн-курсів освітньої платформи Prometheus+. URL: <https://prometheus.org.ua/courses-catalog/>
3. Онлайн-курс від Prometheus URL: «Психологія стресу та способи боротьби з ним» URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:KUBG+Psy101+2014_T1
4. Онлайн-курс від Prometheus «Протидія та попередження булінгу (цькуванню) в закладах освіти» URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:MON+AB101+2019_T2
5. Організаційна психологія. Економічна психологія: Науковий журнал URL: <http://orgpsy-journal.in.ua>
6. Психологічні перспективи. Міжнародний науковий періодичний журнал. URL: <http://psychoprospects.vnu.edu.ua/>